

Noves troballes de plantes al Montseny

pel

DR. FONT QUER

Tan prop de Barcelona i tan bell com és el Montseny; tan fàcil com resulta la seva exploració, i atractiva, per les plantes de les zones superiors que viuen en ses altes valls i cimeres, és estrany que la seva flora no sigui més coneguda. Tots hem visitat el Montseny, des dels SALVADOR, i per a tots ha tingut so preses i novetats. No recordem que mai hàgim perdut el temps en una excursió; per insignificant que hagi estat quelcom hi hem après. I les del Montseny, com totes, han estat profitoses, i encare més. Visitàrem per primera vegada els cims d'aquella muntanya cap a mitjans d'agost de 1917, amb el DR. CABALLERO i altres companys del Museu de Ciències Natura's; la època millor per a herboritzar-hi ja era passada, i, amb tot, encara trobàrem coses ben interessants, entre altres, a Les Agudes, l'*Allium Victorialis* L., que hi descobrí SALVADOR i no hi havia estat retrobat, per cert atacat per un micromicet forsa curiós l'*Uromyces reticulatus* Bubák (1), desconegut fins aleshores d'Espanya.

El desconeixement de la flora del Montseny, i en general el de la de tot nostre país, llevat comptades excepcions de comarques privilegiades, és degut a la falta de veritables exploradors botànics que ha patit Catalunya. El mateix COSTA, a qui debem el treball més comp'et sobre la flora catalana, és defec-

(1) Vegeu, Caballero, *Adición a los Micromicetos de Cataluña*, de Gz. Frago, Boletín de la R. Soc. Esp. de Historia Natural, febrero de 1918, y González Frago, *Enumeración y Distribución geográfica de los Uredales conocidos hasta hoy en la Península Ibérica e Islas Baleares*. Trabajos del Museo Nacional de Ciencias Naturales pp. 137 i 138.

tuós en parlar de plantes vernals. Les classes, no li deixaven lliure el temps en la millor època de l'any, i les seves observacions es ressentien d'aquell defecte. El mateix que a COSTA ha passat i passa a la majoria de nostres botànics, i així, hom comprèn que a les portes de la ciutat, hagi descobert el germà SENNEN les *Durieuva hispanica*, *Cistus Ladaniferus*, *Arisarum simorrhinum*, *Vaillantia hispida*, *Asperula laevigata*, *Phlomis purpurea*,..... plantes, qualques d'elles no tan humils que puguin passar inadvertides a un mitjà botanòfil excursionista, i amb tot, allí eren, esperant un botànic de nostre temps que encertés a descobrir-les, citant-les per primer cop del Tibidabo, noves per a Catalunya la majoria.

Tenint en compte ço que acabem de dir, no extranyarà que hom faci troballes d'importància en el maciu del Montseny, i no hauriem pensat de publicar aquesta nota si a nostres observacions no hi haguessim d'afegir descobriments del recol·lector del Museu, En Enric GROS, i de la Sra. Na Montserrat GARRIGA DE GALLARDO, habilíssima preparadora, la millor que coneixem d'Espanya, i incansable excursionista botànica.

Dèiem en aquest mateix BUTLLETÍ, comentant el treball del Sr. XIBERTA RAIG sobre la distribució geogràfica del *Galanthus nivalis* a Catalunya, (1) que donades les localitats fins aleshores conegudes, no era dubtós que visqués al Montseny. I així tinguérem la fortuna de confirmar-ho en una excursió que hi férem amb els alumnes de botànica de la Facultat de Farmàcia, en febrer de 1918 (2) El *Galanthus* viu a la riera de Sta. Fe, entre esbarzers i falgueres, però és més abundós en la mateixa vall de Sta. Fe, en els prats de vora l'ermita.

A la Vall de l'Avencó, prop d'Avuafreda, hi descobrirem en el mes de maig de 1916, la *Viola Willkommii* Roem. Sch., que teniem per més occidental, puix les localitats més pròximes conegudes eren les de S. Llorens de Munt i Montserrat;

(1) Xiberta Raig, *El Galanthus nivalis a Catalunya*, Butlletí de la Institució Cat. d'Hist. Nat., maig de 1917.

(2) *Una visita al Montseny en ple hivern*, per S. Cuixart, J. M. Suaña i F. A. Rubió, Butlletí de la Ins. Cat. d'Hist. Nat., maig de 1918.

posteriorment, hem vist aquesta *Vio*la en els boscos de Centelles i S. Martí, localitats intermèdies.

Fa poc més d'un any, pel setembre de 1918, visitarem altre cop el Montseny, amb la bona companyia del Dr. HAAS; hi pujarem per Viladrau, cap a S. Segimon, Matagalls, S. Marçal i Sta. Fè. La finalitat primordial d'aquesta excursió al Montseny, no fou la recol·lecció de plantes; la majoria eren del tot passades. Però, encara baixant de Matagalls a S. Marçal, en unes clarianes, trobarem, magníficament obertes, unes *Carlina*s interessants. Ja abans, en el més enlairat de la conca de la Riera Major, dessota mateix de Matagalls, ens havíem donat compte de la presència de la *Carlina acaulis*, i n'havíem preparat alguns exemplars. Però a Coll Pregon, conviuen aquesta esmentada i la *Carlina Cinara* Pourr., i això feu que cerquéssim l'hibrid d'ambdues que descobrirem prompte. Sobre aquest diguérem en aquest BUTLLETÍ: La forma de les fulles és intermèdia entre les de les dugues *Carlina*s, però més semblants a les de la *C. acaulis*; tronc de cinc centímetres, bràcties externes menys espinoses, però d'espines robustes i ramoses, les internes d'un groc brut; lacínies de les palletes del receptacle en forma de porra com en la *C. acaulis*. El predomini d'aquesta última és evident en l'hibrid de Coll Pregon.

Aquest hibrid podria correspondre al que descriu VAYREDA en *Plantas notables de Cataluña*, p. 96, i que té, segons ell, el posat de la *C. acaulis*, o a la *C. Jouannetiana* Sennen (1).

La existència de la *Carlina acaulis* L. al Montseny era tinguda per dubtosa. COLMEIRO la indicà allí, certament, però les cites de COLMEIRO ofereixen una valor insignificant, i per aquest motiu, sens dubte, el Dr. CADEVALL no la creu en aquella muntanya en son treball sobre les *Carlina*s de Catalunya (2). És interessant aquesta troballa perquè representa el descobri-

(1) Font Quer, *D'una excursió al Montseny*. But. de la Ins. Cat. d'Hist. Nat., novembre 1918.

(2) Cadevall, *Las Carlina de Cataluña*, Memorias de la Real Academia de Ciencias y Artes, Barcelona 1915.

ment del punt extrem meridional a Espanya de la *Carlina acaulis* (1).

A la ja esmentada Vall de l'Avencó, hi herboritzàrem també el *Cistus laurifolius* L., que ja havia estat citat al Montseny. D'aquesta localitat procedeixen els exemplars que tenim en el jardinet del Parc, enfront del Museu Martorell. Desitjant vestir més densament el Cistetum del Museu, la primavera passada anà En Gros, per encàrrec nostre, a la Vall de l'Avencó, per a portar uns quants exemplars més de *Cistus laurifolius*. En retornar d'allí, ens digué En Gros: «porto pocs *Cistus laurifolius*, però venen coses que li agradaran més». I, efectivament, ens mostrà junt amb la Estepa susdita, altres exemplars híbrids, en els quals és evident l'influència del *Cistus monspeliensis*, que corresponen al *Cistus Ledon* Lamk. Els híbrids són tres, que viuen a tot pler en el Parc, dos d'ells, de fulles amples, mes robustes, deuen correspondre al \times *Cistus recognitus* Rouy et Fouc. = *C. laurifolius* $>$ *C. monspeliensis*, i l'altre, de fulles estretes, més semblants a les del *C. monspeliensis*, serà el \times *C. glaucus* Pourr. = *C. laurifolius* $<$ *C. monspeliensis* (2).

El *Cistus Ledon* Lam. (que comprèn els dos híbrids esmentats) fou citat per CUTANDA a Chozas (Madrid) (3), però WILLKOMM posà en dubte la seva existència en el centre de la Península (4), i PAU la negà, per la raó senzilla de que no existeix a Madrid el *Cistus monspeliensis*, sense la intervenció del qual no es comprèn la existència del *C. Ledon* (5). PAU creu que la planta de Madrid, és el *Cistus ladaniferus* \times *laurifolius* Grosser, per coexistir allí els dos pares d'aquest. La presència a Espanya dels híbrids corresponents al *Cistus Ledon* de LAMARCK, ja no és ara dubtosa, per haver descobert al Montseny els dos esmentats, confirmant ço que diu WILLKOMM en parlar d'aques-

(1) Està atacada per la *Puccinia Carlinae* Jacki, nova per a Catalunya, Cf. González Fragoso *l. c.*, p. 108.

(2) Rouy et Foucaut, *Fl. de Fr.*, II, pp. 275 i 276.

(3) Cutanda, *Fl. de Madrid*, p. 155.

(4) Willkomm, *Prodr. Fl. His.*, III, p. 709.

(5) Pau, *Notas sueltas sobre la flora mallorquina*, Boletín de la Soc. Arag. de Ciencias Naturales, julio 1918.

ta forma: «*Probabiliter autem in Catalaunia reperietur*». Com hem dit foren collits a la Vall de l'Avencó, prop d'Aiguafreda, en el Montseny, en companyia dels pares, *C. laurifolius* i *C. monspeliensis*.

La Sra. Na Montserrat GARRIGA DE GALLARDO, ha herboritzat al Montseny el maig darrer, i ha portat d'allí donant-les al Museu, dues plantes sumament interessants per a la geografia botànica catalana; *Corydalis solida* Sw. i *Valeriana tuberosa* L. I heu aquí que sembla que anem a retornar la fama a En COLMEIRO, perquè aquest cità el primer del Montseny la *Corydalis* susdita, probablement per haver-la vista d'allí a l'Herbari Salvador, i En COSTA li esmena la determinació quan diu: *No és la C. bulbosa DC. (C. solida Sw.) como cree el Sr. COLMEIRO, entre otros caracteres por sus brácteas enteras que corresponden a la C. tuberosa DC. (C. cava Schweigg. et Koerte)*. (1) Siga com siga En COLMEIRO en sa *Enumeración*, refereix la planta de SALVADOR a la *C. cava*, tal com afirmà En COSTA i a la var. *albiflora* Lge. de la mateixa. Des de SALVADOR fins ara ningú més havia trobat aquestes plantes al Montseny i per aixó és de tanta valor la troballa de la Sra. GALLARDO, i perquè desfà un error, el de creure que la planta del Montseny és la *C. cava*, o al menys perquè ens mou a noves investigacions per si fos així que visquessin les dues espècies en aquella muntanya, ja que ens és difícil pensar en una equivocació tan gran d'En COSTA, sobre tot tractant de rectificar a En COLMEIRO, per la qual cosa sembla que havia de mirar-s'hi més encara. Però ço que és indubtable és la major raresa a Catalunya de la *C. cava*, perquè llevat de aquesta cita dubtosa del Montseny, no'n queden d'altres que les de Montserrat, de BOUTELOU, i Vall d'Aran, de VILLIERS, ni l'una ni l'altra confirmades a pesar de les recerques de tants botànics a Montserrat, i de les d'En COSTA i SOULIÉ, i LLENAS, a la Vall d'Aran. I com que per altra banda En GAUTIER, tampoc ha trobat aquella espècie als Pirineus orientals, on ROUY la

(1) Costa, *Catálogo*. p. 11.

cita, (1) més que rara a Catalunya ja és dubtosa la seva existència. La *Corydalis* de Catalunya és la *C. solida* Sw., des de la Vall d'Aran als Pireneus orientals, i al Montseny, a S. Segimon, on la trobà la Sra. GALLARDO en 12 de maig de 1919. (2)

La *Valeriana tuberosa* L. és la segona vegada que hom la herboritza a Catalunya, BUBANI la cità sobre Estall, al Montsec d'Aragó, i nosal'tres la trobàrem sobre Ager, al Montsec d'Ares, de Catalunya. La Sra. GALLARDO la descobrí al Montseny, la primavera passada, cap a S. Marçal.

Barcelona, gener 1920.

(1) G. Gautier, *Fl. Pyr.*, or. p. 73 i Rouy, *l. cl.* 1, p. 185.

(2) Bubani, que no creu als Pireneus la *Corydalis cava*, diu textualment en sa *Flora Pyrenaea*, III, p. 273: «Videmus *C. cavam* indicari in Montseny ex Salvador a Costa Lista, etc., cujus hominis auctoritas penes me valet minus nihilo». Amb la qual cosa no podem estar d'acord.